

3. Пантелєса В.П., Корінько М.Д. Внутрішній аудит. – Навчальний посібник. – К.: 2006.

*Сняк Г.І., к.е.н., доцент ТНЕУ
(м.Тернопіль)*

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківська діяльність в умовах нестабільності фінансових ринків потребує нових підходів та висуває особливі вимоги до управління банком. Основне завдання банківського менеджменту сьогодні – забезпечення фінансової стійкості установи через побудову оптимальної системи ризик-менеджменту банку. З огляду на збитковість банківської діяльності в Україні протягом останніх років [8; 9] можна стверджувати, що сьогодні банки мають за мету в першу чергу мінімізувати ризики та адаптуватися до нових економічних умов. Важливе місце в досягненні поставлених цілей належить службі внутрішнього аудиту банку.

Проблематика становлення та розвитку служби внутрішнього аудиту українських банків знайшла своє відображення в працях ряду вітчизняних науковців та практиків, зокрема таких як О. Б. Акентьєва, Г. М. Білокінь, О. В. Васюренко, А. М. Герасимович, М. І. Жадан, О. Д. Заруба, О. І. Кіреєв, О. С. Любунь, А. О. Хоменко, О. І. Хомич та ін. Разом з тим, на нашу думку, потребують ґрунтовнішого опрацювання як окремі теоретичні аспекти функціонування служби внутрішнього аудиту в комерційному банку, так і практичні питання реалізації методик внутрішнього аудиту окремих банківських операцій.

Першочерговим завданням розробки системи внутрішнього аудиту банку є правильне розуміння його сутності та місця в системі внутрішнього контролю установи. Створення служби внутрішнього аудиту передбачено ст. 45 “Внутрішній аудит” Закону України про банки і банківську діяльність [5, с.27]. Наявність служби внутрішнього аудиту є обов’язковою умовою отримання ліцензії на здійснення банківської діяльності.

Сутність внутрішнього аудиту визначена на нормативному рівні в Положенні про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України (постанова Правління НБУ № 114 від 20.03.1998 р.). У відповідності з даним Положенням внутрішній аудит банку є незалежною експертною діяльністю служби внутрішнього аудиту для перевірки й оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання призначених обов’язків співробітниками банку [11, с.2]. Наведене визначення дещо вузько трактує сутність внутрішнього аудиту установи банку. На нашу думку заслуговує на увагу визначення даної дефініції подане в п. 1.2 Методичних рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ (розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 4660 від 27.09.2005 р.): “Внутрішній аудит – незалежна експертна діяльність служби внутрішнього аудиту фінансової установи, яка полягає в проведенні перевірок та здійсненні оцінки, як правило, таких елементів: системи внутрішнього контролю фінансової установи; фінансової і господарської інформації; економічності та продуктивності діяльності фінансової установи; дотримання законів, нормативних актів та інших зовнішніх вимог” [7, с.3]. Дане визначення уточнює та конкретизує напрями проведення внутрішнього аудиту установи банку.

Система нормативно-правового регулювання діяльності служби внутрішнього аудиту вітчизняних банків включає два рівні – законодавчий та нормативний (рисунок 1). Як видно із наведеної схеми, кожна установа банку самостійно розробляє положення про службу внутрішнього аудиту. Дана норма визначена Законом України про банки і банківську діяльність.

Рис. 1 Нормативно-правове регулювання внутрішнього аудиту банків України

Аналіз існуючої системи внутрішнього аудиту вітчизняних банків дає підстави стверджувати, що, загалом, нормативно-правова база функціонування служби внутрішнього аудиту в банках України розроблена та ефективно функціонує. Проте, на нашу думку, конкретизації на нормативному рівні потребують організаційно-методичні аспекти проведення внутрішнього аудиту за окремими напрямками діяльності банку.

Більшість авторів, котрі досліджують дану проблематику, сходяться на думці щодо доцільності виділення наступних основних форм внутрішнього аудиту: фінансовий аудит, операційний аудит, проектний аудит та управлінський аудит [1; 3; 10]. Метою фінансового аудиту є перевірка достовірності і якості фінансової звітності. Фінансовий аудит в основному проводиться зовнішніми аудиторами. Внутрішні аудитори також можуть

проводити фінансові перевірки, але це не є їх головним завданням. Операційний аудит спрямований на оцінювання адекватності операційних систем, управлінських процедур та аналіз організаційної структури банку. Проектний аудит має за мету оцінку окремих проектів. Основним завданням управлінського аудиту є оцінювання стану системи управління банком. Практика діяльності українських банків засвідчує активне просування двох основних форм аудиту – фінансового та операційного.

В умовах кризових явищ в економіці внутрішній аудит стає однією з найефективніших складових служби банківського менеджменту. Підвищення надійності системи внутрішнього аудиту дасть можливість не тільки мінімізувати помилки та прорахунки в діяльності банку, а й запобігти їх появі в майбутньому, сприятиме оптимізації системи ризик-менеджменту та підвищенню ефективності діяльності установи банку.

Література

1. Акентьєва О. Б., Хомич О. І. Система внутрішнього аудиту банку: проблеми та шляхи їх вирішення. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NITSB_2009/Economics/40841.doc.htm.
2. Білокінь Г. М. Внутрішній аудит кредитних операцій банку // Фінансовий простір. - № 2. – 2011. – С. 110-113.
3. Жадан М. І. Хоменко А. О. Внутрішній аудит комерційного банку // Економічний простір. - № 50. - 2011. – С. 167-171.
4. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ.
5. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7.12.2000 р. № 2121-ІІІ.
6. Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в банках України, затверджені постановою Правління НБУ № 358 від 20.07.1999 р.

7. Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 4660 від 27.09.2005 р.

8. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2011 року // Вісник НБУ. – 2011. - № 3. – С. 59.

9. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2012 року // Вісник НБУ. – 2012. - № 3. – С. 67.

10. Очеретько Л. М., Касьян М. І. Внутрішній аудит і контроль у комерційних банках // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2010. - Вип. 2. – С. 146-150.

11. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджене постановою Правління НБУ № 114 від 20.03.1998 р.